

Visas skolas pieeja bērnu un jauniešu
labbūtības sekmēšanai izglītības iestādē
priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas
novēršanai

Inguna Kaniņa
Ogres novada Izglītības pārvaldes
Izaugsmes atbalsta jomas vadītāja

Tēmas aktualitāte

Priekšlaicīgi mācības pārtraukušo (PMP) skaits (*early school leavers*)

Table Line Bar Map

Display settings Highlight Quick selection Default view Share / bookmark Download Help

⚠ This dataset contains important flags.

Show legend

TIME	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
GEO							
Italy	14.3 (b)	13.3	14.2	12.7 (b)	11.5	10.5	9.8
Cyprus	7.8	9.0	11.6	9.8 (b)	8.2	10.4	11.3
Latvia	8.3	8.7	7.2	7.3 (b)	6.7	7.7	7.9
Lithuania	4.2	4.0	5.0	5.0 (b)	4.0	5.4	5.4

Tēmas aktualitāte II

Priekšlaicīgi mācības pārtraukušo skaits LV

2023	2024
10.5	9.8
10.4	11.3
7.7	7.9

Tēmas aktualitāte III

Par priekšlaicīgi mācības pārtraukumu var uzskatīt tādu jauniešu, kas **pilnībā vai daļēji pārtraucis iesaistīties mācību darbā** un /vai neapmeklē izglītības iestādi, un 18 gadu vecumā nav ieguvis vispārējo vidējo izglītību

- Izglītības ieguvu priekšlaicīgi pārtraukušie ir tie jaunieši, kuri vecumā no 18 līdz 24 gadiem ieguvuši pamatizglītību vai zemāka līmeņa izglītību, bet neturpina tālākizglītību vai apmācības (Eurostat, 2026)
- PMP ir parādība, kad skolēni pārtrauc formālās izglītības iegūšanu pirms vidējās izglītības otrā posma pabeigšanas (Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūra, 2017)

Tēmas aktualitāte IV

- Pozitīva skolas klimata veicināšana spēcīgi ietekmē bērnu un jauniešu līdzdalību un akadēmisko sniegumu
- Nelabvēlīgs skolas klimats, kam raksturīga **vardarbība** un **iebidēšana**, un kurā bērni un jaunieši **nejūtas cienīti** vai **atbalstīti**, **zema piederības sajūta** iestādei, bieži **konflikti** ar skolotājiem, atbalsta trūkums grūtību gadījumā var negatīvi ietekmēt bērnu un jauniešu labbūtību un garīgo veselību. Tas tiek atzīts arī par galveno PMP riska faktoru

Eiropas Komisija

Structural indicators for monitoring education and training systems in Europe 2023

Labbūtības kritēriji izglītības iestādē

- emocionāla un fiziska drošība
- atbalsts mācību procesā
- aktīva un jēgpilna iesaistīšanās mācībās un sadzīves aktivitātēs
- piederības sajūta savai klasei un skolai
- pozitīvas attiecības ar skolotājiem un vienaudžiem

Visas skolas pieeja ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā atbalstīt bērnu un jauniešu labbūtību izglītības iestādē

Labbūtības aspekti mācību procesā

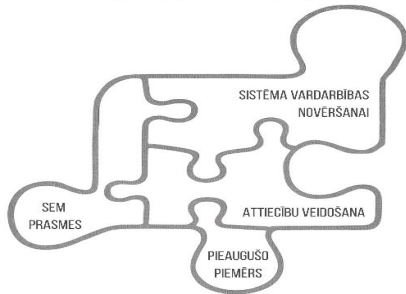
SKOLĒNA PIEREDZE

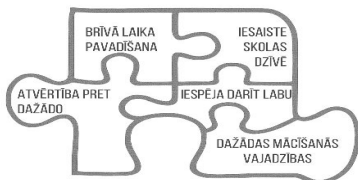
LABBŪTĪBA

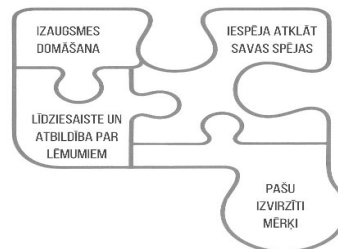
PAŠNOTEIKŠANĀS

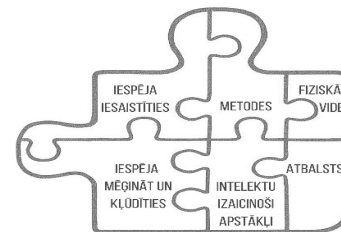
PIEDERĪBA

ATTIECĪBAS

VIENLĪDZĪGAS IESPĒJAS

Autores veidots

Visas skolas pieeja labbūtības sekmēšanā

- Visas skolas pieejas pamatā ir holistiski teorētiski pamatojumi- **Ekoloģisko sistēmu teorija** (*Bronfenbrenner & Morris, 2006*) un **Sociālās mācīšanās teorija** (*Bandura, 2001*), kas koncentrējas uz sociālā konteksta ietekmi uz bērna attīstību. Lai intervences pozitīvi ietekmētu skolēnu sasniegumus, jāņem vērā viss skolas konteksts (*Goldberg et al., 2019*)
- Skola kā dinamiska un sarežģīta ekosistēma, kuras mērķētās **aktivitātēs tiek ietverti visi mācību procesa dalībnieki** (skolēni, pedagogi, administrācija, vecāki). Svarīga tieši **attiecību un sociālās vides nozīme** — vienaudžu attiecības, skolēnu un skolotāju attiecības, spēcīgas skolas kopienas veidošana (*Markham & Aveyard, 2003*)
- Mācīšanās notiek gan caur “formālo” mācību programmu, gan caur skolēnu ikdienas pieredzi skolā (*European Agency for Special Needs and Inclusive Education*)
- Mērķis panākt **dziļu un ilgstošu ietekmi** riskantas uzvedības mazināšanai, sociāli emocionālo prasmju pilnveidei, fiziskās un garīgās veselības veicināšanā

Pētījuma mērķis/ bāze/ metodes

Mērķis - izvērtēt visas skolas pieejas ietekmi uz bērnu un jauniešu labbūtību PMP riska faktoru mazināšanai

Bāze - 190 skolēni/ 27 skolotāji/ atbalsta speciālisti

Metodes - dokumentu analīze, skolēnu un skolotāju aptaujas, skolotāju un atbalsta speciālistu intervijas

Skolēnu aptaujā aptvertie labbūtības kritēriji

- Pašizjūta skolā mācību procesa laikā
- Fiziskā un emocionālā drošība saskarsmē ar vienaudžiem
- Fiziskā un emocionālā drošība sakarsmē ar pieaugušajiem
- Vide

Praktiskā pētījuma posmi

1. Sagatavošanās un pirmreizēja datu vākšana
2. Datu analīze un rīcības plāna izveide
3. Intervences
4. Atkārtota datu vākšana
5. Datu analīze un rīcības plāna pārskatīšana

Ietekme/aktivitātes I

Administrācija

- Skolas komandas (ar obligātu administrācijas pārstāvja piedalīšanos) dalība pašvaldības organizētā 3 dienu Vasaras skolas nometnē atbalsta komandām
- Skolas vides atbilstības SEM prasmes veicinošas vides izvērtējums, izmantojot atbalsta komandas no VISCS "Rokasgrāmata. Metodiskie paņēmieni skolēnu sociāli emocionālo prasmju novērtēšanai skolā" adaptētu vides izvērtēšanas rīku

Ietekme/aktivitātes II

Atbalsta komanda

- Mērķtiecīgi organizētas sociāli emocionālo prasmju nodarbības četrās klasēs ar augstiem savstarpējo pāridarījumu rādītājiem
- Saskarsmes prasmju nodarbības jauktām sākumskolas grupām
- Skolas atbalsta speciālistu sagatavoti materiāli 5 nodarbībām klašu audzinātājiem par atbalstu labbvēlīgu attiecību veidošanai un vardarbības mazināšanai
- Nodarbības vecākiem SEM prasmju attīstīšanai un cieņpilnu attiecību ar bērniem un jauniešiem veidošanai

Ietekme/aktivitātes III

Skolotāji

- 27 skolotāju savstarpēja mācīšanās bērnu individuālo vajadzību pamanīšanai un nodrošināšanai (universālais dizains, diferenciacija, labvēlīgas attiecības)
- Katras mācību stundas sākumā aktualizē uzvedības noteikumus stundā
- Skolotāju aptauja par noteikumu ietekmi uz skolēnu uzvedību
- Savu mācību stundu izvērtēšana SEM kontekstā, izmantojot novērtēšanas rīku no VISC “Rokasgrāmata. Metodiskie paņēmieni skolēnu sociāli emocionālo prasmju novērtēšanai skolā”

Ietekme/aktivitātes IV

Skolēni

- 2 reizes gadā piedalās aptaujā par labbūtību skolā. Aptaujā ir ieteikumu sadaļa, kur var izteikt savas idejas vardarbības mazināšanai un emocionālās un fiziskās drošības veicināšanai
- Izstrādāja 5 īsus un konkrētus uzvedības noteikumus stundās, ko kopā ar skolotājiem atkārtoti katras stundas sākumā
- Aktīvi iesaistās Skolēnu pašpārvaldes darbā, tai skaitā saskarsmes problēmu risināšanā

Sākuma dati un beigu dati I

RUDENS

Variable	Level	Counts	Total	Proportion	p
Patik nākt uz skolu	Jā	57	194	0.294	< .001
	Dažreiz	105	194	0.541	0.281
	Nē	32	194	0.165	< .001
Skolā jūtas droši	Jā	104	192	0.542	0.279
	Dažreiz	62	192	0.323	< .001
	Nē	26	192	0.135	< .001
Ir draugi klasē	Jā	171	193	0.886	< .001
	Dažreiz	17	193	0.088	< .001
	Nē	5	193	0.026	< .001

Note. Proportions tested against value: 0.5.

PAVASARIS

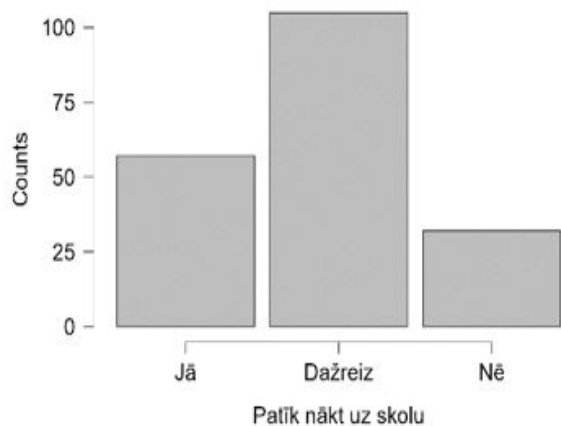
Variable	Level	Counts	Total	Proportion	p
Patik nākt uz skolu	Jā	91	178	0.511	0.822
	Dažreiz	67	178	0.376	0.001
	Nē	20	178	0.112	< .001
Skolā jūtos droši	Jā	112	177	0.633	< .001
	Dažreiz	48	177	0.271	< .001
	Nē	17	177	0.096	< .001
Ir draugi klasē	Jā	158	177	0.893	< .001
	Dažreiz	14	177	0.079	< .001
	Nē	5	177	0.028	< .001

Note. Proportions tested against value: 0.5.

Sākuma dati un beigu dati II

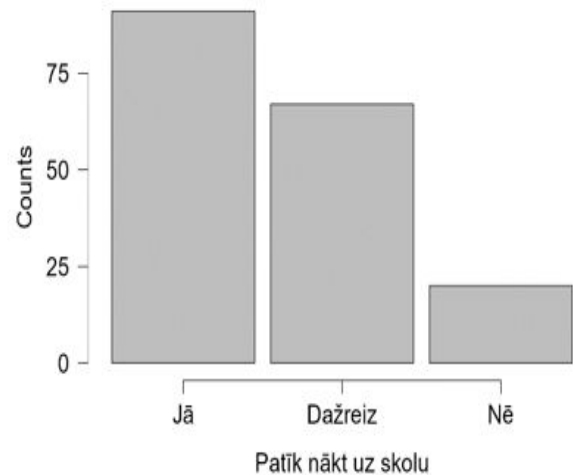
RUDENS

Patīk nākt uz skolu

PAVASARIS

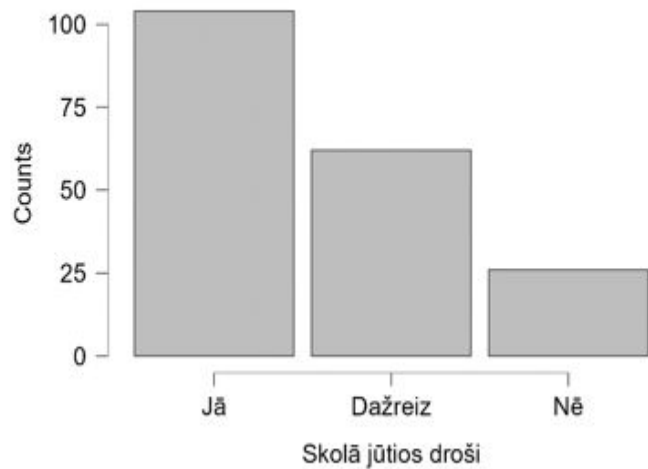
Patīk nākt uz skolu

Sākuma dati un beigu dati III

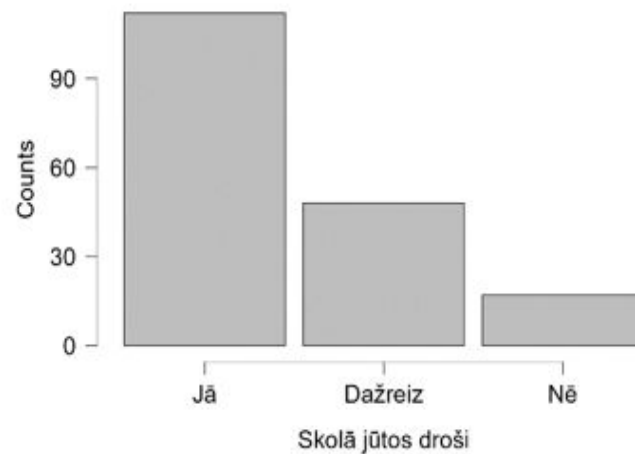
RUDENS

Skolā jūtos droši

PAVASARIS

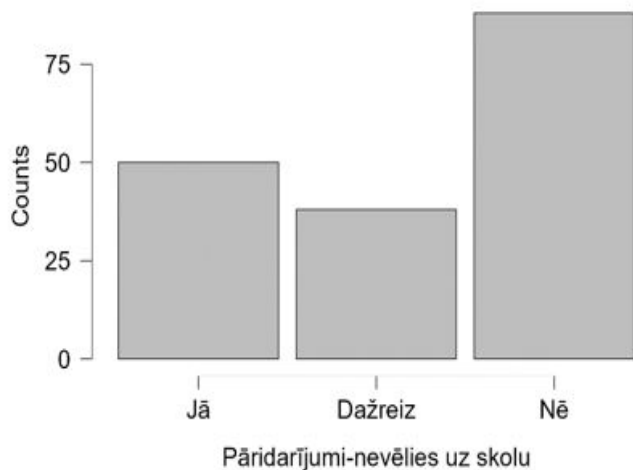
Skolā jūtos droši

Sākuma dati un beigu dati IV

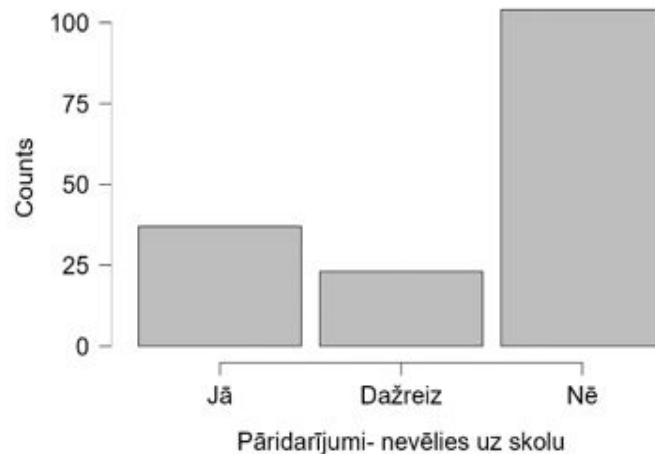
RUDENS

Pāridarījumi-nevēlies uz skolu

PAVASARIS

Pāridarījumi- nevēlies uz skolu

Secinājumi un turpmākās rīcības I

- Pie labbūtības aktivitāšu plāna visas skolas pieejā jānonāk sarunu un diskusiju ceļā, nevis “ieviešot no augšas”
- Uzsākot jaunas stratēģijas un jaunas regulāras aktivitātes, būtiski visiem mācību procesa dalībniekiem ievērot konsekvenci
- Svarīgi paplašinātā atbalsta komandā regulāri sekot mērķu sasniegšanas progresam
- Iestādes administrācijas svarīgi mācīties komunicēt iestādes prioritātes un skolas kopīgās idejas tā, lai visi mācību procesa dalībnieki iesaistītos to sasniegšanā un pieņemtu kā savas

Secinājumi un turpmākās rīcības II

- Nepieciešams izvērtēt, kuras intervences bija visgrūtāk nodrošināt un kāpēc. Plānot atbalstu pedagogiem tieši šo aktivitāšu turpināšanai
- Bērnu un jauniešu labbūtības sekmēšanai izglītības iestādēs nepieciešams veidot paplašinātās komandas bērnu atbalstam, kurās iesaistīt ne tikai atbalsta speciālistus, bet arī visus pedagogus, kuriem “deg acis”
- Nepieciešams sistemātisks regulārs skaidrojošais darbs par labbūtību un SEM kā tās sastāvdaļu, par tās ietekmi uz mācību procesu

Paldies!

Inguna Kaniņa
inguna.kanina@onizglitiba.lv